

Терміни, що застосовуються в правилах технічної експлуатації залізниць України

Автоматична локомотивна сигналізація як самостійний засіб сигналізації та зв'язку (АЛСО) - система, за якої рух поїзда на перегоні здійснюється за сигналами локомотивних світлофорів, а роздільними пунктами є позначені межі блок-ділянок.

Блок-ділянка - частина міжстанційного перегону за умови автоблокування або автоматичної локомотивної сигналізації, що застосовується як самостійний засіб сигналізації та зв'язку, обмежена прохідними світлофорами (межами блок-ділянок) або прохідним світлофором (межею блок-ділянки) і станцією.

Бокова колія - колія, рухаючись по якій, рухомий склад відхиляється стрілочним переводом.

Вагони вантажні - вагони, призначені для перевезення вантажів. До них належать криті вагони, піввагони, платформи, цистерни, спеціалізовані вагони для перевезення вантажів: вагони бункерного типу, термоси, рефрижераторні вагони, у т. ч. АРВ, зерновози, транспортери, контейнеровози, а також спеціальні вагони вантажного типу.

Вагони пасажирські - вагони, призначені для перевезення пасажирів. До цих вагонів належать також поштові, багажні, вагони-ресторани, службово-технічні (службові, клуби, санітарні, випробувальні та вимірювальні, лабораторії та інші спеціальні вагони пасажирського типу).

Ведення поїзда з особливою пильністю - постійна, підвищена увага локомотивної бригади до умов руху поїзда.

Вловлюючий тупик - тупикова колія, призначена для зупинки поїзда, що втратив управління, або частини поїзда під час руху на затяжному спуску.

Вікно - час, протягом якого зупиняється рух поїздів на перегоні, окремих коліях перегону або станції для проведення ремонтно-будівельних робіт.

Допоміжний пост - пост на перегоні, що не має колійного розвитку та призначений тільки для обслуговування пункту примикання під'їзної колії (для поїздів, що проїжджають по всьому перегону, роздільним пунктом бути не може).

Габарит навантаження - граничний поперечний (перпендикулярний до осі колії) контур, в якому, не виходячи назовні, має розміщуватися вантаж (із врахуванням упакування та кріплення) на відкритому рухомому складі за знаходження його на прямій горизонтальній колії.

Габарит рухомого складу - граничний поперечний (перпендикулярний до осі колії) контур, в якому, не виходячи назовні, повинен розміщуватися як навантажений, так і порожній рухомий склад, встановлений на прямій горизонтальній колії.

Габарит наближення будівель - граничний поперечний (перпендикулярний до осі колії) контур, всередину якого не повинні заходити ніякі частини споруд та пристроїв.

Виняток можуть становити лише пристрої, призначені для безпосередньої взаємодії їх із рухомим складом (вагонні уповільнювачі в робочому стані, контактні проводи з деталями кріплення, поворотна частина колонки при набиранні води тощо).

Гальмування екстрене - гальмування, що застосовується для негайної зупинки поїзда шляхом екстреної розрядки магістралі та реалізації максимальної гальмової сили.

Гальмування службове - гальмування ступенями визначеної величини для плавного зниження швидкості чи зупинки поїзда у заздалегідь передбаченому місці.

Гальмова путь - відстань, яку проходить поїзд за час від моменту перевodu ручки крана машиніста або крана екстреного гальмування в гальмове положення до повної зупинки. Гальмові путі розрізняються в залежності від виду гальмування (службове, повне службове та екстрене).

Головні колії - колії перегонів, а також колії станцій, що є безпосереднім продовженням колій суміжних перегонів і, як правило, не мають відхилень на стрілочних переводах.

Запобіжний тупик - тупикова колія, призначена для запобігання виходу рухомого складу на маршрути проходження поїздів.

Знімні рухомі одиниці - знімні дрезини, ремонтні вишки на електрифікованих ділянках, колійні вагончики, колієвимірювальні, дефектоскопні та інші візки і рухомі одиниці, що можуть бути зняті з колії вручну працівниками, які їх обслуговують.

Індекс вантажного поїзда - спеціальний код, що складається із 10 цифр, які присвоюються всім вантажним поїздам на станції їх формування. Перші чотири цифри - єдина сіткова розмітка (ЄСР) станції формування поїзда, наступні дві - порядковий номер состава, сформованого на цій станції, а останні чотири - ЄСР станції призначення поїзда.

Інтенсивний рух поїздів - розміри руху пасажирських та вантажних поїздів (у сумі) за графіком на двоколійних ділянках більше 50 пар і одноколійних - більше 24 пар на добу.

Керівник маневрів - працівник, котрий безпосередньо керує діями всіх осіб, які беруть участь у маневрах, без вказівки котрого машиніст локомотива, який проводить маневри, не має права приводити локомотив у рух.

Керівник робіт - відповідальна особа, на котру покладене керівництво роботами на експлуатованих залізничних коліях, спорудах та пристроях.

Контактна мережа - сукупність проводів, конструкцій та обладнання, що забезпечують передачу електричної енергії від тягових підстанцій до струмоприймачів електрорухомого складу.

Колійний знак - постійний показчик профілю та протяжності залізничних ліній.

Колійний пост - роздільний пункт на залізничних лініях, що не має колійного розвитку (блок-пост у разі напівавтоматичного блокування, пост примикання на одноколійному перегоні з двоколійною вставкою, передвузловий пост і т. ін.).

Колії спеціального призначення - запобіжні та вловлюючі тупики та під'їзні колії на перегонах і станціях.

Локомотиви - електровози, тепловози, газотурбовози, паровози та мотовози.

Локомотивна бригада - працівники, які призначені для обслуговування локомотивів, а також моторвагонних поїздів.

Малодіяльні ділянки - ділянки з розмірами руху пасажирських і вантажних поїздів (у сумі) за графіком не більше 8 пар на добу.

Маневровий состав - група вагонів, зчеплених між собою та з локомотивом, що проводить маневри.

Міжпостовий перегін - перегін, обмежений колійними постами або колійним постом і станцією.

Міжстанційний перегін - перегін, обмежений станціями, роз'їздами та обгінними пунктами.

Моторвагонний рухомий склад - моторні та причіпні вагони, із яких формуються моторвагонні поїзди (електропоїзди та дизель-поїзди), а також автомотриси.

Нейтральна вставка - ділянка контактної підвіски між двома повітряними проміжками (ізолюючими сполученнями), на яких нормально відсутня напруга. Нейтральна вставка виконується так, що за проходження струмоприймачів електрорухомого складу забезпечується електрична ізоляція ділянок, які сполучаються.

Обгінний пункт - роздільний пункт на двоколійних лініях, що мають колійний розвиток, який допускає обгін поїздів і в необхідних випадках переведення поїзда з головної колії на іншу.

Особливо інтенсивний рух поїздів - розміри руху пасажирських та вантажних поїздів (у сумі) за графіком на двоколійних ділянках більше 100 пар і на одноколійних - більше 48 пар на добу.

Особливі колійні знаки - межі залізничної смуги відведення, показчик номера стрілки, знак осі пасажирської будівлі, знаки на лінійних колійних будівлях, реperi початку і кінця кругових кривих, а також початку, середини та кінця перехідних кривих, прихованих споруд земляного полотна, найвищого горизонту вод і максимальної висоти хвилі.

Охоронна стрілка - стрілка, встановлена за приготування маршруту приймання або відправлення поїзда в положення, що виключає можливість виходу рухомого складу на підготовлений маршрут.

Пасажирський зупинний пункт - пункт на перегоні, що не має колійного розвитку і призначений виключно для посадки та висадки пасажирів (роздільним пунктом не є).

Перегін - частина залізничної лінії, обмежена суміжними станціями, роз'їздами, обгінними пунктами або колійними постами.

Переїзд - місце перехрещення залізниць на одному рівні з автомобільними дорогами або трамвайними коліями.

Підштовхуючий локомотив - локомотив, призначений для допомоги ведучому локомотиву на окремих перегонах або частині перегону (у хвості поїзда).

Під'їзна колія - колія, призначена для обслуговування окремих підприємств, організацій, установ (заводів, фабрик, шахт, кар'єрів, лісоторфозробок, електричних станцій, тягових підстанцій тощо), зв'язана із загальною мережею залізниць безперервною рейковою колією і належить залізниці чи підприємству, організації, установі.

Повітряний проміжок (ізолююче сполучення) - поєднання суміжних частин контактної мережі з електричною ізоляцією (струмоподіл). Ізолююче

поєднання виконується так, що за проходження струмоприймача електрорухомого складу суміжні ділянки електрично поєднуються.

Поїзд - сформований і зчеплений состав вагонів з одним або декількома діючими локомотивами чи моторними вагонами, що мають встановлені сигнали. Локомотиви без вагонів, моторні вагони, автомотриси та дрезини незнімного типу, відправлені на перегін, розглядаються як поїзд.

Поїзд вантажно-пасажирський - формується на малодіяльних ділянках із вантажних та пасажирських вагонів, які призначені для перевезення вантажів та пасажирів.

Поїзд вантажний довгосоставний - вантажний поїзд, довжина якого (в умовних вагонах) перевищує максимальну норму, встановлену графіком руху на ділянці проходження цього поїзда.

Поїзд вантажний підвищеної ваги - вантажний поїзд вагою більше 6 тисяч тонн з одним або декількома діючими локомотивами в голові состава, в голові та хвості, в голові та останній третині состава.

Поїзд вантажний підвищеної довжини - вантажний поїзд, довжина якого 350 осей і більше.

Поїзд вантажний з'єднаний - поїзд, складений з двох і більше зчеплених між собою вантажних поїздів, з діючими локомотивами в голові кожного поїзда.

Поїзд вантажний великоваговий - вантажний поїзд, вага якого для відповідних серій локомотивів на 100 т і більше перевищує визначену графіком руху вагову норму на ділянці проходження цього поїзда.

Поїзд людський - вантажний поїзд, у якому знаходиться 10 і більше вагонів, зайнятих людьми.

Поїзд пасажирський - поїзд для перевезення пасажирів, багажу й пошти, сформований з пасажирських вагонів. За видами сполучення пасажирські поїзди розподіляються на далекі, що рухаються на відстань більше 700 км, місцеві до 700 км та приміські до 150 км.

Поїзд пасажирський довгосоставний - пасажирський поїзд, довжина якого перевищує довжину, встановлену схемою формування даного поїзда.

Поїзд пасажирський підвищеної довжини - пасажирський поїзд, що має в своєму складі 20 і більше вагонів.

Поїзд пасажирський з'єднаний - поїзд, що складається з двох пасажирських поїздів, зчеплених між собою, з діючими локомотивами в голові кожного поїзда.

Поїзд поштово-багажний - формується з пасажирських і вантажних вагонів, які призначені для перевезення пошти, багажу й вантажобагажу, а також окремих пасажирських вагонів для перевезення пасажирів, що причіплюються тільки на дільницях, де не обертаються пасажирські поїзди.

(термін із змінами, внесеними згідно з наказом Мінтрансу від 08.06.98 р. N 226)

Поїзні сигнали - сигнали, що застосовуються для означення поїздів, локомотивів та інших рухомих одиниць.

Прикордонна станція - станція, що розташована перед кордоном із суміжною державою. Наступною за цією станцією є станція суміжної держави.

(розділ доповнено терміном згідно з наказом Мінтрансу від 08.06.98 р. N 226)

Прикордонна передавальна станція - остання перед суміжною державою дільнична чи сортувальна станція, яка призначена для виконання операцій з технічного й комерційного огляду вагонів, що передаються в суміжну державу, а також для виконання операцій з перевізними документами.

(розділ доповнено терміном згідно з наказом Мінтрансу від 08.06.98 р. N 226)

Роздільний пункт - пункт, що розділяє залізничну лінію на перегони чи блок-ділянки.

Роз'їзд - роздільний пункт на одноколійних лініях, що мають колійний розвиток, призначений для схрещення й обгону поїздів.

Рефрижераторний поїзд - поїзд, сформований з рефрижераторних вагонів.

Рухомий склад - локомотиви, вагони і моторвагонний рухомий склад.

Сигнал - умовний видимий чи звуковий знак, за допомогою якого подається певний наказ.

Сигнальний знак - умовний видимий знак, за допомогою якого подається наказ або вказівка певній категорії працівників.

До сигнальних знаків відносяться граничні стовпчики, знаки, що означають межі станції, подачі свистка, відключення і включення струму тощо.

Спеціальний рухомий склад - незнімні рухомі одиниці на залізничному ходу: снігоочисники, снігоприбиральні та щебнеочисні машини, баластери, колієукладачі, вантажнопідйомні крани, дрезини тощо.

Спуск зтяжний - спуск за умови наступної крутості і довжини:

Крутість	Довжина
від 0,008 до 0,010	8 км і більше
більше 0,010 до 0,014	6 км і більше
більше 0,014 до 0,017	5 км і більше
більше 0,017 до 0,020	4 км і більше
більше 0,020 і крутіший	2 км і більше

Спуск визначальний - найбільш крутий спуск (з врахуванням опірності кривих) довжиною, не меншою гальмової путі.

Станція - роздільний пункт з колійним розвитком, що дозволяє проводити операції з приймання, відправлення, схрещення й обгону поїздів, операції з приймання, видачі вантажів та обслуговування пасажирів, а за умови розвинених колійних пристроїв - маневрову роботу з розформування та формування поїздів і технічні операції з поїздами.

Примітка. У тексті Правил за всіх випадків, коли йдеться про роздільні пункти, що мають колійний розвиток або обслуговуються черговими працівниками (станція, роз'їзд, обгінний пункт, колійний пост), застосовані загальні терміни "Станція" або "Черговий по станції" за винятком місць, де за характером вимог необхідно зазначити точно, про які саме роздільні пункти йдеться.

Станційний пост централізації - пост на станції, у якому зосереджується управління групою централізованих стрілок і сигналів.

Станційні колії - колії у межах станцій - головні, приймально-відправні, сортувальні, вантажно-вивантажувальні, витяжні, деповські (локомотивного та вагонного господарства), з'єднувальні (що з'єднують окремі парки на станції, що ведуть до контейнерних пунктів, паливних складів, баз, сортувальних платформ, до пунктів очищення, промивки, дезінфекції вагонів, ремонту рухомого складу та виконання інших операцій), а також інші колії, призначення яких визначається операціями, що проводяться на них.

Стрілка - частина стрілочного переводу, що складається з рамних рейок, вістряків та перевідного механізму. В разі наявності хрестовин з рухомим осердям у поняття стрілки входить і хрестовина.

Стрілка нецентралізована - стрілка, вістряки якої переводяться вручну за допомогою перевідного механізму безпосередньо біля стрілки.

Стрілка централізована - стрілка, вістряки якої (за наявності хрестовини з рухомим осердям і осердя) переводяться спеціальними пристроями, що управляються з одного центрального пункту.

Стрілочний перевід - пристрій, що служить для переведення рухомого складу з однієї колії на іншу. Стрілочні переводи складаються із стрілок, хрестовин і сполучних колій між ними. Хрестовини можуть бути з нерухомим або рухомим осердям.

Стрілочний пост - один або декілька стрілочних переводів нецентралізованого управління, що обслуговуються одним черговим стрілочного поста.

Стрілочний район - група суміжних стрілочних постів, що перебувають під контролем одного старшого чергового стрілочного поста.

Черговий по станції - змінний помічник начальника станції, який одноособово розпоряджається прийманням, відправленням і пропусканням поїздів, а також іншими переміщеннями рухомого складу на головних та приймально-відправних коліях станції (а де немає маневрового диспетчера - і на інших коліях).

Ухил - елемент поздовжнього профілю залізничної колії, що має нахил до горизонтальної лінії. Ухил для поїзда, що рухається від нижчої точки до вищої, називається підйомом, а назад - спуском.